Wat leren kinderen als hun ouders liegen?

Datum	15.10.2026
Subjekt	Erasmus Universiteit Rotterdam
Region	Holandsko
Kategorie	Spoločnosť a životný štýl, Univerzity, Veda a výskum

We leren kinderen dat liegen niet mag. Toch hebben negen op de tien ouders zelf weleens tegen hun kind gelogen. Vijf jaar onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam laat zien waarom ouders dat doen, hoe hun gedrag samenhangt met de ontwikkeling van kinderen en waarom niet iedere leugen hetzelfde is. Met een publieksrapport en een bijzondere samenwerking met Villa Zebra brengt het onderzoeksteam die inzichten nu ook buiten de universiteit.

“De speeltuin gaat zo dicht.” “Deze schoenen zijn er niet meer in jouw maat.” Of: “De tablet is bijna leeg.” Veel ouders zullen zulke kleine leugentjes herkennen. Ze maken het opvoeden soms gemakkelijker, voorkomen een discussie of beschermen een kind tegen teleurstelling. Tegelijkertijd vinden diezelfde ouders eerlijkheid vaak een van de belangrijkste waarden in de opvoeding. Wat leren kinderen eigenlijk van die tegenstrijdigheid?

Vijf jaar lang onderzocht een team van de Erasmus Universiteit Rotterdam onder leiding van pedagoog Rianne Kok hoe ouders omgaan met liegen en eerlijkheid in de opvoeding. Samen met medeonderzoekers Ines Lucieer, Emma Roza en Lisanne Schröer kwam Kok tot de belangrijkste inzichten uit het onderzoeksproject Fami-LIES. Deze zijn nu ook vertaald naar een publieksrapport.

Liegen is niet altijd hetzelfde

Het onderzoeksteam bestudeerde 23 internationale onderzoeken, interviewde 40 ouders en verzamelde vragenlijsten van meer dan 800 ouders. Daarnaast onderzochten de wetenschappers het gedrag en de interacties van ouders en kinderen via laboratoriumonderzoek en observaties bij gezinnen. Daarmee ontstond een breed beeld van hoe liegen onderdeel is van het dagelijks gezinsleven.

Een opvallende uitkomst: hoewel negen op de tien ouders ooit tegen hun kind hebben gelogen, zegt slechts één op de twintig dat regelmatig te doen. Ook blijken de redenen sterk uiteen te lopen. Ouders liegen om hun kind te beschermen, om gedrag te beïnvloeden, maar soms ook uit onzekerheid, vermoeidheid of onmacht.

Dat onderscheid is belangrijk. Het onderzoek laat namelijk zien dat ouders die vaker liegen, ook vaker kinderen hebben die liegen. Daarnaast zijn er verbanden met meer probleemgedrag en een minder goede ouder-kindrelatie. Maar die samenhang geldt niet voor alle soorten leugens. Hoe vaak ouders liegen en hoe ernstig die leugens zijn, lijkt ertoe te doen.

Kinderen leren bovendien niet alleen van wat ouders hun vertellen, maar ook van wat ze hun zien doen. Wie eerlijkheid belangrijk noemt, maar zelf regelmatig de waarheid verdraait, geeft daarmee een tegenstrijdige boodschap af.

Niet minder nadenken, maar anders nadenken

Wat betekenen die inzichten voor de opvoeding? Volgens Kok is de belangrijkste les niet dat ouders voortaan altijd de waarheid moeten vertellen. Het gaat erom bewuster stil te staan bij de keuzes die ze maken. Waarom vertel je iets wat niet waar is? Is dat noodzakelijk? En zou je dezelfde situatie ook anders kunnen aanpakken?

Tijdens het onderzoek merkte Kok dat die vragen ouders aan het denken zetten. Sommige ouders die regelmatig logen, gingen kritischer naar hun eigen gedrag kijken. Anderen, die aanvankelijk fel tegen iedere vorm van liegen waren, ontdekten juist dat de werkelijkheid genuanceerder is.

Die ruimte voor reflectie wil het team ook buiten de wetenschap creëren. De inzichten uit Fami-LIES zijn daarom niet alleen vastgelegd in wetenschappelijke publicaties, maar ook in een toegankelijk publieksrapport met concrete handvatten voor ouders en opvoeders. Bijvoorbeeld hoe je met kinderen over verschillende soorten leugens kunt praten en welke alternatieven er zijn voor een leugentje om gedrag te sturen.

Wat gebeurt er als wetenschap en verbeelding elkaar ontmoeten?

Maar niet iedereen leest een onderzoeksrapport. Kok zoekt daarom ook andere manieren om mensen bij het onderwerp te betrekken, van media-interviews tot samenwerkingen met kunstenaars. Eén daarvan ontstond bij Villa Zebra, een Rotterdams creatief laboratorium waar kinderen experimenteren, ontdekken en hun verbeelding gebruiken. Kok heeft al sinds het begin van Fami-LIES contact met de organisatie.

Binnen het project *Stad van Onderzoek* gingen kinderen van zeven tot twaalf jaar samen met kunstenaars Lieke van der Meer en Maurice Meewisse aan de slag met waarheid, taal en verbeelding. Ze bedachten nieuwe woorden voor gevoelens en situaties waarvoor bestaande woorden soms tekortschieten. Hun ideeën krijgen een plek in *Stad van Woorden & Waarheid*, onderdeel van de tentoonstelling *Stad van Verbeelding*, die in 2027 opent bij Villa Zebra.

De samenwerking brengt niet alleen wetenschappelijke inzichten naar een ander publiek. Ze biedt ook de onderzoeker nieuwe perspectieven. *“Door te horen en te zien hoe kunstenaars en villasofen vanuit Villa Zebra naar het onderwerp kijken, raak ik zelf ook weer geïnspireerd en doe ik nieuwe ideeën op”,* vertelt Kok. *“Is alle kunst niet een vorm van liegen?”* Zo wordt een wetenschappelijke vraag ook een uitnodiging om anders naar de werkelijkheid te kijken. Wanneer is iets een leugen, wanneer verbeelding? En moet alles wat niet letterlijk waar is, ook verkeerd zijn?

Vijf jaar onderzoek, een gesprek dat doorgaat

Met de afronding van Fami-LIES eind oktober stopt het onderzoeksproject, maar niet de maatschappelijke betekenis ervan. De wetenschappelijke inzichten blijven beschikbaar via het publieksrapport. En bij Villa Zebra krijgen waarheid en liegen vanaf 2027 een plek in *Stad van Verbeelding*, waar kinderen en volwassenen zelf op onderzoek uit kunnen gaan.

Kok hoopt dat die ontmoeting met kunst ruimte schept voor gesprekken die anders misschien niet

worden gevoerd. Over eerlijkheid, over de grenzen van taal en over situaties waarin de waarheid ingewikkelder is dan een simpel ja of nee. *“Ik hoop dat de co-creatiesessies en straks de tentoonstelling kinderen en ouders op een speelse en toegankelijke manier laten nadenken over de grenzen van waarheid en liegen, over het grijze gebied daartussen.”*

Want vijf jaar Fami-LIES levert geen nieuwe, allesomvattende opvoedregel op. Wel wetenschappelijke inzichten die ouders helpen hun eigen keuzes beter te begrijpen, en nieuwe manieren om daar met kinderen over in gesprek te gaan.

Lees het publieksrapport

Nieuwsgierig naar de de belangrijkste onderzoeksresultaten en/of praktische handvatten voor ouders en opvoeders? Download dan hieronder het publieksrapport *Liegen in de opvoeding.*

- Fami-LIES Publieksrapportpdf, 1.6 MB

https://www.eur.nl/nieuws/wat-leren-kinderen-als-hun-ouders-liegen